

gyaknál. A *rajzot* az új terv a gimn. V. és VI. oszt.-nak kötelező tárgyai közül törli és rendkívülivé teszi, a *kézimunkát* rendkívüli tárgyként a gimn. minden osztályába bevezeti. A *testgyakorlást* rendkívüli tárggyá teszi a felső leányisk. VI. oszt.-tól, a gimn. VII. oszt.-tól, a kereskedelmi V. oszt.-tól kezdve. Ezt az esést azzal indokolja a tanterv, hogy ebben a korban a leányok legtöbbszörre felmentetik magukat a testgyakorlás alól. Mi pedig azt vártuk, hogy az új terv a testi nevelésre nagyobb gondot fog fordítani. Az *énektanítás* szerencsésebben járt. Óraszámra mind a három tagozat I--V. oszt.-ban 1 órával emelkedett; a többi osztályban heti 1 órát kapott. Mind-egyik tagozatban az V. oszt.-tól kezdve rendkívüli tárgy. A III--V. oszt.-ban hetenként 1—1 órán, a többiben minden második héten 1 órán karéneket tartandó. Ezekon kívül még több apróbb javítás teszi célszerűbbé a régi tantervet, bár annak minden hibáját nem küszöböli ki.

(Debreczen.)

Nánay Béla.

Pályaválasztási tanulságok.

A pályaválasztás előtt álló ifjúság, de még inkább a gyermekek jövőjét biztosítani igyekvő szülők még sohasem állhattak a pályakeresés sorsdöntő kérdésében ily tétován, elhatározástól félőn, mint a legutóbbi iskolai évek végén. Tájékoztatásban bőven van ugyan részük, a napi sajtó, a különböző munkaadók szervezetei, az iskolai hatóságok (pályaválasztási értekezletek) mindnyájan igyekeznek a maguk hite szerint közreműködni e fontos kérdés dűlőre juttatásában, a most uralkodó rendkívüli kereseti viszonyok, társadalmi emelkedések és súlyedések pedig az egyes foglalkozási csoportok megélhetési s boldogulási fokát igen érzékenyen szemléltetik.

A közhangulat értékelése szerint a termelői, ipari és kereskedői foglalkozások ajánlhatók elsősorban, elfogadhatóknak tartják általában az értelmiségi szabad pályákat is, a kötött jövedelmű pályáktól azonban lehetőleg minden tényező igyekszik elrettenteni a pályakeresőket.

A sok felvilágosítás, ajánlgatás, a való élet példái azonban nem járnak azzal a kívánatos eredménnyel, hogy a tanultabb ifjúság zömét a produktív pályákra tereljék. A pályaválasztások vizsgálatából ugyanis az derül ki, hogy a jól tanuló értelmesebb ifjak amennyire csak tehetik, most is továbbtanulni igyekeznek s e törekvéseikben gyakran maguk a produktív pályákon működő szülők támogatják őket legjobban.

Az ifjúság produktív irányba való terelése természetesen csak úgy járhat nemzeti haszonnal, ha a javak tényleges előállítására, nem

pedig csak irányítás, közvetítés, kereskedés az odaterelés eredménye. A többtermelésnek, a nemzeti és egyéni jólétnek első feltétele a javak bőséges előállítás, csak azután következhetnek egyéb gazdasági ténykedések. A gyakorlati pályákra lépők tehát elsősorban östermelési vagy ipari munkások kell, hogy legyenek, hogy ha önállók lesznek, a munka legapróbb részleteihez maguk is értsenek. Hogy a tanult fiatalság e célt elérhesse, előbb az inaséveken kell átesnie. Középfokú iskoláinkból két ízben távoznak tömegesebben pályaválasztók, 1. az érettségi után, 2. az alsó négy osztály befejeztével. Az érettségit tett fiatalság nem akar szabó- vagy műszerész-inasnak beállni s 3—4 évet a mesterség tanulásával eltölteni, mikor ugyanennyi idő alatt főiskolai tanulmányait is befejezheti s akkor a közhivatali állásokat leszámítva, mégis csak több tekintélyt adó, jövedelem dolgában sem megvetendő foglalkozásokra tehet szert; míg az ipari pálya választása esetén tökehiány miatt jó ideig csak alkalmazott lehet. A produktív működés tehát elsősorban a csak négy polgár- vagy középiskolát végzettnek való. Így is tervezi ezt minden köztényező, csak éppen a legjobban érdekelt fiatalság jórésze nem. Az okokat tanítványaim maguk mutatták meg igen világosan, mikor ilyen irányú pályaválasztást ajánlottam nekik. A négy középiskolát vagy polgárit végzett tanuló 3—4 évre szegődik el iparos- vagy kereskedőtanoncnak. Ha valamely előkelőbb ágat (finom műszerész, elektrotechnikus, droguista stb.) óhajt kitanulni, nemcsak gyakorlati, hanem elég bő elméleti oktatásban is részesül az inasévek alatt (sőt segéd korában különböző tanfolyamokon bővíti szaktudását) úgy, hogy körülbelül ugyanannyi energiafogyasztásba kerül a tanulása, mintha a felső kereskedelmi iskola három osztályát, vagy a középiskola felső négy osztályát végzné. Az így kiképzett szakiparos vagy kereskedő a katonasághoz kerülve a teljesen tanulatlan emberekkel jut egy csoportba, míg volt osztálytársa, aki kereskedelmet végzett, önkéntes és tiszt lehet. A felső ipariskola elvégzése megadja ugyan szintén ezt a jogosultságot, de először oda bejutni a kevésszámú iskola miatt vajmi nehéz, másodsor az elvégzése bizonyos szakmákra nézve nem is a legmegfelelőbb. Az angol-amerikai világban könnyen mehet az ifjú ilyen pályákra, ott az évekig tartó nehéz katonai szolgálat senkit sem aggaszthat. Az évekig tartó katonai szolgálat a fiatal ember szakképzettségének sem válik javára, esztendőik alatt sokat felejt, kijön a gyakorlatból. Nincsenek tanult kereskedősegeink, ipari munkásaink, művezetőink, szóval gazdasági, ipari és kereskedelmi segédszemélyzetünk, halljuk gyakran a panaszt. Ezeken a tereken kellene tehát megbízható, értelmes, szakképzett alkalmazottakat nevelnünk. Csakhogy az ifjúság élelmesebb, hasznavehetőbb része magánalkalmazott lenni nem akar, a több szá-

bad idő, a nem kihasználó alkalmaztatásmód miatt inkább a közalkalmazást választja, ha kevesebb jövedelemmel jár is. Jól ismerjük az olyan volt tanítványunkat, aki 1—2 évi inaskodás után inkább a díjnokság szomorú, de rá nézve — úgy látszik — mégis vigasztalóbb kenyerét választja. A kereskedői pályát csak akkor tartják szülők és tanulók megfelelőnek, ha önálló lehet az ember, segédnek lenni nem óhajt senki, mert a hasznából, bárhogy iparkodják is, úgy sem jut neki semmi, az önállósághoz szükséges tőkét pedig alig tudja összeszedni. Az ipari pályák ellen ugyanez a kifogásuk. Érdekes, hogy a legtöbb munkásszülő nem bízik a produktív munka mai magas értékének állandóságában s gyermekét minden rábeszélés, felvilágosítás ellenére sem adja kereskedői vagy ipari pályára, mert ott a jövőjét kevésbé látja biztosítva.

A tanult ifjúságnak termelői pályákra való buzdítására tehát mindenek előtt

1. meg kell rövidíteni a békebeli katonai szolgálatot. Most, midőn a katonaság nagyobb-nál nagyobb feladatokat hajt végre, a küzdők közt csak elvétve találunk már három éven át képzett embereket, hadseregünk legnagyobb részét pár hetes kiképzésben részesült B) oszt. népfelkelővel hajtotta végre, sőt maga a tartalékos tiszti iskola is hat hétig tart. Ha az ily rövid ideig képzettek most, a hadsereg igazi létjogosultságának idején oly nagyszerűen megfelelnek, elég lesz hathónapos katonai kiképzés békében is. Általános a vélemény, hogy jobb lett volna már békében is lehetőleg sok embert megismertetni a katonai tudnivalókkal, mint kevesebbet hosszú ideig benttartani. A félévig tartó szolgálatot jobban elbírná a művelt kereskedő- vagy iparosifjú még a neki meg nem felelő környezetben is.

2. Minthogy sokan mennének négy középfokú osztály végzése után mezőgazdasági pályákra, gondoskodni kellene a felső ipariskolának megfelelő középfokú gazdasági intézetekről, melyek a kis- és középbirtokosok fiait is nagyszerűen elláthatnák a megfelelő szakképzéssel. A mai földművesiskola a szóbanforgóknak kevés, a gazdasági akadémia sok.

3. Felső ipariskolákban állandóan nagyon sok a jelentkező, a hely pedig igen kevés. Minthogy a végzetek nemcsak mint műszaki hivatalnokok, hanem mint önálló iparosok is dolgozhatnak, a termelői munka fokozására ezeket az iskolákat szaporítani kell.

4. Az alkalmazottságtól való iszony több szabad idővel, kevésbé kihasználó munkáltatási móddal, több ember alkalmazásával gyógyítható. A szülői értekezleten megjelenő, kereskedő és ipari testületeket képviselő munkaadók rendszerint csak a sok kereset lehetőségével s

a kevesebb anyagi eredménnyel járó pályák leszólásával igyekeznek toborozni, arról azonban, ami a szülőknek, akik maguk is alkalmazottak, leginkább aggodalmas, nem igen beszélnek.

Akik főiskolai tanulmányok alapján a termelői munkák irányítására hivatottak (különféle mérnökök, gazdatisztek), vannak elegenden, ezekben hiány eddig sem mutatkozott, sőt mérnököt a külföld számára is termeltünk. Hiány, szükséglet a munkák művelt, lelkiismeretes végrehajtóiban, a tanult segédszemélyzetben van, még pedig leginkább a felsorolt okok miatt; ezeknek a megváltoztatására kell tehát a javasolt értelemben törekednünk. *Kilian Zoltán.*

Nemzetközi mozgalmak 1917-ben.¹

— Első közlemény. —

I. Nemzetközi kulturális intézmények. Az 5 évvel ezelőtt Bonnban alapított «Deutsch-Südamerikanisches Institut, mely a lefolyt évben nagyon fellendült, Aachenből Kölnbe költözött, birodalmi és állami támogatással tudományos és kulturpolitikai célok szolgálatában áll; német, spanyol és portugál folyóiratokat ad ki; ezek egyike a spanyol nyelvű új «La Revista Latino-Americana» c. havi folyóirat (szerk. dr. M. Asenjo; V. Z. febr. 13., jún. 4., júl. 24. és okt. 2.). — A «Deutsch-Vlämische Gesellschaft» és a «Gesellschaft zur Pflege der Deutsch-Vlämischen Beziehungen» egybeolvadt (V. Z. okt. 3.). — Német-lengyel egyesület Berlinben: a két nép szorosabb kapcsolata, közművelődésük kölcsönös támogatása (V. Z. okt. 17.) — Krisztiániában tervbe vették a nemzetközi kutatás szolgálatában álló központi intézet felállítását a háború után; ez egyben feltámasztaná a háború által megszakított nk. közművelődési érintkezést (Lokal-anzeiger nov. 15.). — «Deutsch-Irische Gesellschaft», alap, 1916 (N. Wiener Tgbl. dec. 4. cikk; a V. Z. nov. 21. sz.-ban K. Meyer berlini egyet. tanár nk. ir. liga alakítását javasolja). — A hamburgi «Ibero-Amerikanisches Institut» megnyitása alkalmából szakelőadások (V. Z. dec. 24.). — Márc.-ban Szászországban a belügyminiszter kezdeményezésére «Deutsch-spanische Vereinigung» alakult. — A «Deutscher Gelehrtenausschuss für Spanien» Madridban és Barcelonában egy-egy német tudományos intézetet állít birodalmi intézményként, ezek a

¹ Az 1916. évi szemlét l. *M. P.* 1917: 469—508. 1. és 560—580. 1. — Rövidítések: nk. = nemzetközi. — V. Z. = Vossische Zeitung. — B. T. = Berliner Tageblatt.